

Список використаних джерел

1. Хабарі у поліції. Хто, за що і скільки брав. Інфографіка [Електронний ресурс] / Антidot: Інтернет-альманах. – Режим доступу: <https://youtu.be/XtIF6GQhLoA>. – Назва з екрана.

Мовчан Анатолій Васильович, професор кафедри оперативно-розшукової діяльності Львівського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, старший науковий співробітник

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ

Корупція є складним суспільним явищем, спричиненим внутрішніми політичними, економічними, культурними й адміністративними чинниками.

Зокрема, М. І. Мельник трактує корупцію як різновид соціальної корозії, що роз'їдає та руйнує органи державної влади, державу й суспільство загалом. Вона ґрунтується на таких вікових традиціях взаємодії в суспільстві, як «послуга за послугу», do ut des («даю, щоб ти дав») [1, с. 34].

Інакше визначає корупцію Є. В. Невмержицький, на думку якого корупція – це, насамперед, соціально-політичне явище, головною особливістю якого є використання посадовими особами законодавчої, виконавчої та судової влади, а також громадських об'єднань, установ й організацій господарського управління всіх форм власності свого службового становища для одержання матеріальних цінностей, послуг чи пільг для себе або третіх осіб [2, с. 44].

Наявні форми корупції та ймовірні ризики виникнення нових її форм спричинені широким колом об'єктивних і суб'єктивних причин, які вникають унаслідок кардинальних політичних та соціально-економічних перетворень у суспільстві й державі. З-поміж визначальних причин поширеності корупції в Україні можна виокремити такі:

1) психологічні втрати перехідного періоду. Занепад усталеної системи моральних та інших духовних цінностей спричинив втрату значною частиною населення моральних

орієнтирів, духовних опор, що призвело до утвердження цинізму, аморальності та криміналізації суспільної свідомості;

2) становлення нових державних інститутів. Колишня вертикаль державного управління поступово замінюється новою. Постійно здійснюють реорганізації в системі центральних органів влади – міністерств, відомств. Їх скорочують, об'єднують, потім знову поновлюють. За таких умов вірогідність корупційних діянь значно зростає;

3) перерозподіл державної власності. Після проголошення незалежності в Україні розпочався процес перерозподілу державної власності між новими її формами: створення акціонерних товариств, передання в оренду, розпродаж і перехід у приватну власність земель, підприємств тощо. Цей процес супроводжується чисельними корупційними діяннями, пов'язаними як з оцінюванням вартості об'єктів, так і з переданням (продажем) їх новим господарям;

4) тінізація економіки. Тіньова економіка підриває засади державності, функціонування державного апарату, оскільки однією з умов її наявності є поширеність підкупу працівників державних органів;

5) кризові економічні явища. В умовах спаду обсягів виробництва дедалі більше підприємств, юридичних і фізичних осіб вимушені брати кредити, дотації. За таких обставин збільшується кількість звернень до чиновників відповідних міністерств і відомств, унаслідок чого корупція стає всеохопною;

6) незавершеність формування правового поля в Україні. Суперечливість норм законодавства стає причиною масового тиску на державні органи, створює сприятливі умови до корупційних дій з боку посадових осіб державних установ, організацій і підприємств різних форм власності;

7) незадовільний стан протидії злочинності. В умовах криміналізації суспільства, поширення особливо тяжких злочинів протидія корупції за рангом важливості поступається місцем перед замовними вбивствами, розбійними нападами тощо;

8) низький рівень протидії контрабанді на митницях та в зоні проведення АТО. Унаслідок цього Державний бюджет України не отримує близько мільярда гривень надходжень. Водночас корумповані митники та правоохоронці незаконно збагачуються;

9) прорахунки в кадровому забезпеченні інституту управлінської ланки в органах державного управління. Практична робота з персоналом, який виконує завдання в умовах корупційних ризиків, потребує врахування не тільки наявності провокативних чинників професійної діяльності на конкретній посаді, а й психологічних особливостей особистості [3, с. 74–75].

Корупція глибоко проникла в державний апарат і правоохоронні органи, тому держава створює відповідні центральні органи зі спеціальним статусом та правоохоронні органи з протидії корупції. Зарубіжний досвід свідчить, що найбільших зрушень у реалізації антикорупційного законодавства вдалося досягти в тих країнах, де були створені незалежні спеціалізовані органи протидії корупції.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про запобігання корупції», спеціально вповноваженими суб'єктами у сфері протидії корупції визначено: органи прокуратури, Національної поліції, Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції [4].

Однак у діяльності цих органів постала низка проблем, пов'язаних із браком якісної законодавчої бази, оскільки не розроблено системні підходи щодо діяльності суб'єктів протидії корупції та їх взаємодії з громадянським суспільством у цій сфері, не сформовано концептуальне бачення організаційно-правового забезпечення протидії корупції.

Парламент затягує розгляд важливих законопроектів щодо створення Спеціалізованого антикорупційного суду та надання Національному антикорупційному бюро права автономного зняття інформації з каналів зв'язку.

Крім того, не функціонують Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів, і Державне бюро розслідувань, яким також відведено важливу роль у запобіганні корупції в Україні.

Проблема протидії корупції є актуальною з огляду на посилену увагу суспільства, недовіру до суб'єктів владних повноважень і високий рівень латентної корумпованості службових та посадових осіб.

В Указі Президента України «Про Стратегію сталого розвитку “Україна–2020”» антикорупційну реформу визначено

як одну з пріоритетних поряд з реформою системи національної безпеки й оборони, судовою реформою і реформою правоохоронної системи, децентралізацією та реформою державного управління [5].

Основною метою антикорупційної реформи є суттєве зниження рівня корупції в Україні, зменшення втрат державного бюджету та бізнесу через корупційну діяльність, а також підвищення позицій України в міжнародних рейтингах, що оцінюють рівень корупції.

Для цього необхідно забезпечити належну реалізацію Антикорупційної стратегії та успішне впровадження нових антикорупційних механізмів, а саме: декларування майнового стану публічних службовців, запобігання та врегулювання конфліктів інтересів, перевірку добросовісності службовців і моніторинг їхнього способу життя. Подолання політичної корупції вимагає докорінної реформи системи політичного фінансування. Важливим є використання новітніх технологій, зокрема для забезпечення державою доступу до інформації у формі «відкритих даних».

Отже, реформування системи забезпечення протидії корупції є одним із визначальних напрямів на шляху до її подолання.

Список використаних джерел

1. Мельник М. І. Хабарництво: загальна характеристика, проблеми кваліфікації, удосконалення законодавства / М. І. Мельник. – Київ : Парлам. вид-во, 2000. – 256 с.
2. Невмержицький Є. В. Корупція в Україні: причини, наслідки, механізми протидії : монографія / Є. В. Невмержицький. – Київ : КНТ, 2008. – 368 с.
3. Мовчан А. В. Основні причини поширення корупційних явищ в органах державної влади України / А. В. Мовчан, М. А. Мовчан // Проблеми антикорупційної діяльності в Україні : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 18 трав. 2015 р.). – Київ : МП «Леся», 2015. – С. 73–76.
4. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовт. 2014 р. № 1700-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 49. – Ст. 2056.
5. Про Стратегію сталого розвитку «Україна–2020» : Указ Президента України від 12 січ. 2015 р. № 5/2015 // Урядовий кур'єр. – 2015. – № 6.